

breu de Castellarnau de l'any 1759 (f° 82 bis). ~ de *Parcerissa* i ~ de *l'Horta*, són valletes mitjanes que baixen de la serra de Busa cap a Navès. ~ de *la Torre*, afluent de l'Aigua de Valls que prové de la Serra d'Ensija. *Rasa-Figuera* i *Rasa-Fonda* (sense article, indicatiu de noms molt antics), a Solsona-Bassella. ~ de *Farrola* i ~ de *Montjuïc*, a Ugern i a Bassella (Cor. 1957). ~ de *la Portella*, a Mirambell. ~ de *del Castell*, a Odèn-Canalda. ~ de *l'Aubac*, a Aós. *Rases de Monells* i *de Ricola*, a la Coma i la Pedra. *Sengles les Rases*, a Vallmoll (XLVI, 20.3) i a la Salzedella (XXVIII, 131.22). ~ de *les Palafangues*, a l'Alcora i barranquet d'Onda (XXIX, 151.8).

Derivats diminutius: *Les Rasets*, a Aidí (Cor. 1964).

(El) *Rasic*, mas, a Sant Feliu de Buixalleu (Cor. 15 1971). *Collada d'En ~*, a Jóc (xxvi, 177.17).

Muntanya de Raelles (diminutiu de *Rases*): *Ra(s)elles*, entre les muntanyes de Cardó i l'Ebre, davant Benifalset (nota de Pere Coromines, *Viatge per l'Ebre*, p. 11).

• *Raset*, poble del terme de Cervià de Ter. *Pron. Mod.*: *ṛaxét*, oït a l'Escala, Parlavà, Vilopriu per Casuberta (c. 1920) i per Coromines a Viladamat (XXII, 149.24). Prové de RASETUM, collectiu, 'extensió de terra rasa'. *Doc. Ant.* 1038: *Rased* (BABL III, 325); 1069: *Rared* (BABL III, 409); 1205: *Razet* (BABL IV, 322). J. F. C.

Ràs, Beni-, V. Ra-

RASCANYA

En temps dels moros era una alqueria del terme de València, a l'esq. del Túria. D'aquí el nom d'una de les grans sèquies de l'Horta, que descriuen Beüt Belenguer en el *Supl. Lit.* de *Levante* 27-I-1956, i Mtz. Aloy (GGRV, p. 865). És una de les que Jaume I ja va donar a la ciutat el 1239, junt amb la de Favara i altres (SSiv., p. 29; cf. p. 269); resta avui encara, la sèquia dins l'àrea urbana, distr. 15, a la zona avui dita *Els Orriols* (GGRV, 865), però figura com «Acequia *Rascanya*» en la divisió 15 de la llista oficial de carers, ed. 1963.

Com a nom de poblat ja figura en la Cròn. de Jaume I, *Rescanya* (err. *Restanya*), § 306, Ag. 338.5. I molt repetidament en el *Rept.*, en que és de notar grafiat constantment *Rascayna* (començant per un donatiu d'agost 1237 a Guillem d'Aguiló, amb forns i molins) i en molts més passatges (Bof., 154, 160, 266, 273, 276, 377).¹ 1263: *Rascagna* (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, 456). Diu SSiv., 364, que el 1276 passà al monestir de Valldigna, que intentà donar-li nom cristià «Alqueria de Sant Bernat», però sense èxit, car el 1415 segueixen anomenant la «Alqueria de *Rascanya*» (si tuant-la cap a Meliana o Massalfassar) (Julià, BRAE VIII, 328). A l'índex del R. Patrimoni figura com «Sant Bernat, alias *Rascanya*» (f° 72).

El 1609 *Rascanya* tenia 22 cases de cristians, totes obedients a «su Majestad» (Reglà, 107) i ja no figura

en els censos de moriscos. En temps d'Escolano, 16 cases, dels Jerònims de La Murta.

Es repeteix el nom en el *Pla de Rascanya*, de Llúria (xxx, 88.6), massa llunyà i considerable per ser nom transportat des del valencià; però notem que també hi citen fonts i aigües.

ETIM. Sens dubte aràbiga, per més que el nom paral·lel *Picanya* (art. supra) pugui suggerir una formació purament catalana, des de *rascar*, d'on deuen ser deriv. *rascanyera*, dicc. Escrig, *Rascanyera*, cognom ross. (a Terrats, xxvii, 68.26), i *rascanyós* (DFA).

Però tractant-se d'una sèquia farem millor si ens deixem guiar per parònims com *Ressalany* i altres compostos de l'ar. *ʿain* 'font, deu'; majorment atesa la constància de la grafia *Rascayna* del *Rept.*, car en el *Rept.* el so de *ʿ* sol anar com *gn*, *ny* o *y* (*Ontignen*, *Untiyé*, *Marignen*, *Mariyē*...). Però com que l'àrab, incapaç d'articular *ʿ*, solia dissociar-ho en *ʿin* (*Bunyol* per *Bunyol*: *Rept.*), els conquistadors reaccionant canviarien *-áin* en *-ána*.

Pot ser, en efecte, un compost aràbic de *ʿain* (en nom d'unitat *ʿainna*?).² Aquí no bastaria *ra's ʿain*, a causa de la *-c*.

Millor pensar en l'ar. *riʿzq* «bien, propietat» (Dozy, *Suppl.* I, 524); «beneficium» *RMa* (amb glossa «al Deum pertinet»). Doncs, *riʿzq ʿain* o *riʿzq al-ʿain* 'el benefici de la font (que ens atorga Déu fent-la rajar)'.

Això ha de ser fonamentalment. Si bé hi ha escrits pols, en disjuntiva: si fos la segona, què s'ha fet de la *-l-ʿ*? Si fos la primera trobem a faltar el nexa sintàctic. Es tracta, però, de tot una arrel verbal *razaq* «largir» (*RMa*) 'ser generós', amb compl. *kāram*. Amb glosses «ad Deum pertinet» i «peto beneficium a Deo». *li-riʿzq*, «fétilment» *PALC*; «bien, fortune», Makkarí; «nourriture» Edrissi (Dozy, *Suppl.* I, 52.4). Potser no ens ha d'aturar la manca del nexa sintàctic *al-*: en recordo bastants casos en els arabismes toponímics (hi pot haver una mena d'haplogogia entre les líquides *-l-*).

Millor solució encara: el participi actiu *rāziq* se sincopa (com és corrent en àrab vulgar magrebí i andalusí) en *rāzq*: *rāz(i)q ʿain* 'la generosa deu que ens concedeixen'. Essent *rāziq* un epítet de *ʿain*, no hi ha d'haver cap nexa.

PARÒNIMS. *Penyes Rascon*, te. Tibi (xxxv, 141.9), de *riʿzqun*, pl. de *riʿzq* 'béns, beneficis', i en te. de Gandia: *Casa Rascló* (amb *l* repressiva) (xxxiii, 30.18). D'on Can *Rasca*, a Mall. (te. Sencelles, xl, 114.13; Masc. 1913); deriv. regressiu? *Es Rasquell*, pdes. de Binissalem i d'Inca (xl, 39.1): del superlatiu islàmic *riʿzq -él-Lāh* (> *-elle* > ct. *-ell*).

¹ Variant *Roscayna* en 266.24 i *Rusayna* (226) que corregim en *Ruscayna* (*u* grafiat per *o*) perquè va donada al mateix Peregrinus de Bolea, a qui donen la de 266.24. *Rosc-* per la pronúncia velar *rāzq* (entre *r* i *q*). — ² Cert que no consta tal nom d'unitat en àrab literal, però pogué ser un vulgarisme del parlar dels moriscos, molt decadent, o una analogia catalana (cf. el que suggereixo a l'art. *Picanya*).

Raset, V. Ras Rasigueres, V. Raiguer